

بررسی محتوا و تزئینات کتیبه حمام خان سنندج و مسجد روستای ترجان

عباسعلی احمدی^۱، میترا شاطری^۲، کاوه رحیمی^۳

۱. استادیار گروه باستان شناسی دانشگاه شهرکرد
۲. استادیار گروه باستان شناسی دانشگاه شهرکرد
۳. دانشجوی کارشناسی ارشد باستان شناسی دانشگاه شهرکرد

چکیده

از زمان صفوی و با رواج خط نستعلیق در کتیبه نگاری بناها، زیبایی خاصی بوجود آمد که هم باعث خوانا شدن کتیبه ها نسبت به خط ثلث شد و هم به دلیل روان خوانی بیشتر مورد توجه مردم عامه قرار می گرفت. کتیبه بناهای حمام خان سنندج و مسجد روستای ترجان با توجه به تاریخ ذکر شده مربوط به دوره قاجاریه می باشد و محتوای آن در ستایش بانی ساخت بنا بوده است. نگارنده با توجه به مطالعات کتابخانه ای و همچنین بررسی های میدانی انجام شده در تلاش است تا بتواند سیمای واقعی بانیان ساخت این بناها را روشن کند؛ شواهد موجود نشان از آن است که تعریف و تمجیدی که در متن کتیبه های مذکور از بانیان ساخت این بناها شده به حق بوده و بیان کننده محبوبیت این افراد در جامعه آن زمان بوده است.

کلید واژه: کتیبه، حمام خان، مسجد ترجان، امان الله خان، نور النساء.

مقدمه:

در نیمه دوم قرن هشتم، خط نستعلیق بعد از خط تعلیق، یکباره فراگیر می شود و شاید بتوان گفت، این خط اختراع ایرانیان است؛ و از ابداعات خاص هنرمندان خوشنویس ایران می باشد و به سبب زیبایی و ویژگی های خاص و تناسبات موجود در آن به عروس خطوط اسلامی معروف است. این خط تکامل یافته از تعلیق است، نه کند نویسی نسخ را دارد و نه نواقص تعلیق (توحیدی، ۱۳۹۰: ۳۵۵). دوران سلطنت شاه عباس بزرگ، که فرهنگ ایرانی به پیشرفت های جدیدی دست یافت، به همان اندازه عصر طلایی نستعلیق هم به شمار می رفت (حمید سفادی، ۱۳۹۳: ۳۲).

ذوق و سلیقه ایرانی، پیچیدگی و بی نظمی و دوائر ناقص خط تعلیق را نپذیرفت و آن را با خط نسخ که خطی منظم و معتدل و زیبا بود، ترکیب کردند، و خطی دور از افراط و تفریط با نظم و متانت و دوائر ظریف و دلچسب ایجاد کردند

¹ Email: a_ahmadi197756@yahoo.com.

² Email: mshateri@yahoo.com.

³ Email: archaeologist85@gmail.com